

A MAI TELEVÍZIÓS MŰSOROK

A SZÍNHÁZ FELETT állandóan kongatják a halálharangot.

A vészjelzők szerint a mozi meg a rádió már eddig is legázolta a színházat, s ami ebből a mozis-rádiós tatárjárásból még megmaradt, azt irmagjában is elpusztítja majd a mind fenyegetőbb rém, a televízió. Ez a színházfaló műszaki csoda feltartóztatlanul jön, a színház barátai remegve beszélnek és írnak róla. Az ijedelmet csak fokozzák a televízióról szóló hírlapi közlemények, melyek szerint Amerikában meg Angolországban olyan mindennapos a televíziós műsoradás, mint nálunk a rádió cigánymuzsikája. A közönség bizonyos türelmetlenséggel várja már a televíziót, mert megszokta a műszaki haladás gyors ütemét és a sok emlegetés felcsigázta az érdeklődését. Időszerű dolog tehát beszámolnunk arról, hogy hol és milyen mértékben vannak rendszeres televíziós műsorok és miből tevődnek össze az ilyen műsorszámok? Nem műszaki leírást, hanem műsorlehetőségi helyzetképet nyújtunk a hangoskép rádióközvetítéséről.

Az európai rádiózásban ma még mindössze csak négy állomás ad rendszeresen televíziót, ezek közül is a rendes rádióműsorba beillesztve csupán csak London, pontosan szólva a brit rádió Midland Regional nevű állomása. Ez minden hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken este tizenegyől féltizenkettőig (nyugateurópai idő szerint) tart televíziós adást; képközvetítése 261.5 méteres hullámhosszon történik 7:3 arányú alakban, másodpercenként 12.5 kép vetítésgyorsasággal. A képekhez járuló beszédet és zenét 398.9 méteres hullámhosszon közvetítik 25 kilowattos adóerősséggel, míg a képközvetítés 50 kilowattal történik. Amint látjuk ezekből az adatokból, az angolok eltérő erősséggel dolgoznak a kép- és a hanghullámhosszúságon. A németek csupán kísérleti műsort adnak, mégpedig Berlin 6.985 méteres úgynevezett ultrarövid (10 méteren aluli) hullámon, ez a műsor minden hétköznap délelőtt 10—11 óra közt van, másodpercenként 25 képpel, 5:6 alakban; a másik német televíziós állomás a Deutschlandsender, ez 1635 méteren kedden és szombaton délelőtt 9—10 között, csütörtökön 13.45—14.45 között működik, 12.5 képet ad másodpercenként 3:4 alakban. A negyedik televíziós állomás Róma 80 méteres hullámhosszal, másodpercenként 20 képpel, 4:3 alakban, kedden és pénteken este n-től 12-ig. A felsoroltakból nyilvánvaló, hogy a rendszeres televíziós műsorokról szóló

hírek túlzottak és csak indokolatlan igényeket keltenek a rádiózás iránt érdeklődő közönségünkben.

Ismételjük, hogy Európában ma még csupán egyetlen állomás közli a nagyközönséggel hétről-hétre előre megállapított televíziós műsorát, ez is csak négyszer egy héten ad televíziót, esetenként fél-félórás műsorral, ami a rendes hangrádió 13—14 órás napi műsor-nyújtásával szemben bizony még igen kevés. Ez az állomás most, a tavasz elején kapta meg új televíziós stúdióját és így a világ legtökéletesebb televíziós adója.

Lássuk, miből áll a legelőljáró televíziós stúdió műsora?

A laikus valahogy olymódon gondolja el a televíziós műsort, hogy a helyszíni közvetítéseknél ismert módon felállítják a mikrofonokat, meg a rádió-látás közvetítő készülékeit és a hallgató-néző otthon mindent hall és lát, mintha jelen volna. Afféle házi mozi él a képzeletében, mely tetszésszerű színelőadást, hangversenyt és látványos eseményt hangosfilmhíradó módján a lakásba szállít drót nélkül. Azok is, akik a színházak és a mai szórakoztató ipar forradalmi megsemmisítéséről beszélnek, erre gondolnak. Kétségtelen, hogy a televízió egykor általános használati fokán ebből az azonnali otthoni hangosfilmhíradóból fog állni, ma azonban a közönség ilyen kiszolgálása még lehetetlen. A televízió még nem réme sem a színháznak, sem az egyéb mai szórakoztató iparnak, hanem, amint mindjárt látni fogjuk, gyermekcipőben járó, de egyre növekedő valami. Az előadások és események közvetlen felvételéhez és közvetítéséhez fejletlen és korlátozott; a benne legelői dolgozók szerint is alig-äug vannak kilátásai arra, hogy a rémüldözők által felidézett forradalmi cselekedeteket a közel jövőben elkövetesse.

Bizonyos dolgokat azonban már meg tud csinálni. A legutóbbi másfél év alatt új technikai eredményekre tett szert, melyek a szereplőknek kiterjedtebb mozgási lehetőségeket biztosítanak. A televíziós műsor ma még élő személyeknek csak a fejét tudja felismerhetően közvetíteni. Ezért az énekes-műsor rendszerint a szereplő fejét látatja és a hangját hallatja, mint a mozi premier plánján. Nemrégiben sikerült közvetlen felvételeknél az egész alakot úgy adni, hogy felénk közeledve, az arcát felismerhessük. A brit rádió televíziós osztályának vezetője, Robb, nagy örömmel közölte ezt a World-Radióban. Jeleneteknél már kulisszákat is használhatnak és mint a moziban, betűs és rajzos magyarázatokat alkalmazhatnak. A műsor egyszerű jelenetekből, főleg táncokból áll. A leghíresebb angol táncosnők lépnek fel Midland Regional televíziós stúdiójában, majd táncospárok híres balettekből, sőt kisebb balett-együttesek is. Az éneklő és táncoló szereplők jelenetein kívül közvetítenek még ökölvívómérkőzéseket, divatbemutatókat, akrobata- és zsonglőrjeleneteket, állatokról felvett mozgásjeleneteket, operett- és revűrészleteket. Művészeti gyűjtemények bemutatását is közvetítették már, legutóbb Marlborough herceg beszélt híres öséről a televíziós műsorban, a „Marlborough és Anna királynő kiállításáról.“

Hogy megy végbe az ilyen televíziós műsor vevése? Az ember leül televíziós vevőkészüléke elé, mely olyan, mint a rendes hang-

rádiós készülék, de egy ráépített rész a homlokzatán üvegfalat mutat felénk. Ez a kép megjelenésének helye, huszonhárom centiméter széles és tíz centiméter magas lap (a méret az adóállomás már említett formaaránya szerint változik). Háromnegyed tizenegy után ott ülünk és várjuk a bemondót, aki tizenegykor megszólal és közli, mit fogunk látni és hallani. Az ernyőn megjelenik a műsor, mondjuk egy szép fiatal lány, aki énekel és táncol. Ha nem tetszik a dolog, kikapcsoljuk; ha végignéztük és hallgattuk a műsort, a műsorközlő nem azt mondja, hogy elhangzott ez és ez, hanem: „hölgyeim és uraim, látták és hallották..

Érdekes és elfogódottá tevő dolog ez is, mint a hangosrádió még mindig, de a televíziótól mást várunk. A közvetlen televíziós leadás mai állapotában még nem alkalmas nagyarányú elterjedésre, hiszen sokkal kevesebbet nyújt a műsora, semhogy állandó szórakoztatásul szolgálhatna. Hogy a rádiózó közönség érdeklődése mekkora a televízió iránt, azt bajos megmondani, mivel a hangosképek vételéhez külön rádióengedély nem szükséges. A brit rádió televíziós osztálya a beérkező levelekből és a televíziós klubok számából következtet. Közönséglevelet nemcsak Nagy-Britannia területéről kapnak a televíziós stúdióban, hanem Franciaországból, Németországból, a skandináv államokból, sőt Olaszországból is. A londoni televíziós műsort sikerült jól venni Bécsben és igen tisztán Szicüiában. Mindez persze még nem jelent milliós közönséget, hanem csak tekintélyes számú különlegességkedvelőt.

A közvetlen közvetítések ilyenformán még sok kísérletezésre és fejlesztésre szorulnak. A televízió azonban dolgozhat közvetett felvételekkel is s ez az út már jóval tökéletesebb. Hogy ha tudniillik tömegjelenetek, alkalmi események és egyéb effélék közvetítéséről van szó — a televízió a filmet veheti segítségül. Ezen a ponton bámulhatjuk meg csak igazán a műszaki haladást: sikerült ugyanis az egész filmfelvételi eljárás időtartamát, tehát a felvételt, kidolgozást, fixálást és televíziós átvitelre való beállítást körülbelül 30 másodpercre lezorítani. Ilymódon lehetséges, hogy valamely eseményt félperccel később a megtörténte után televíziós úton végignézzünk. E nagyszerű eljárást szaknyelven „közbevetett filmközvetítés^{ef}-nek nevezik. Ha most már tudjuk, hogy a rendes filmek és a hangos filmek rádióközvetítése ugyanazon elvek alapján megy végbe, mint a közbevetett filmközvetítésnél, akkor világosan előttünk van a mai televíziós műsorok három lehetősége: 1. a közvetlen televíziós felvétel; 2. a közbevetett filmközvetítés; 3. a rendes hangosfilmek átvitele.

A televízió e három lehetőségével már nem is volnának különösebb bajok a rendszeres és mindenkit kielégítő műsoradással, ha nem adódnának kellemetlen műszaki nehézségek. Egy ilyen például mindjárt az, hogy a televíziós közvetítés mindhárom fajtájánál a keletkező igen-igen gyenge áramot rendkívül fel kell erősíteni. A televíziós erősítő alapelv tekintetében olyan, mint az ismert mai rádióerősítő; csakhogy a televíziós erősítőtől hasonlíthatatlanul többet kell követelnünk; amíg ugyanis a rádióerősítő legfeljebb 10.000 hertzig erősít

fel frekvenciákat, a televíziós erősítő 180-as képsornál majdnem 1,000.000 hertzig tartozik erősíteni. Ilyen erősítő pedig még nincsen. Egy műfogással lehet ugyan segíteni az erősítő e nagy feladatán, csak hogy akkor a rendkívül magas rezgésszámú vivőhullámok előállítása támaszt nehézségeket. Gyakorlatban ezért meg kell ma még elégednünk a legfeljebb 90 soros képpontokkal, ami a képek minőségének esését jelenti.

Vannak azonban egyéb bajok is, melyeket szintén tudnunk kell, ha a televízióról az átlagos művelt ember színvonalán tájékozódni akarunk. A televíziós leadóállomás ugyanis sokkal nagyobb rezgéstágasságot kíván, mint a csak hangosrádió. Közérthetőséggel ez azt jelenti, hogy a normális rádióhullámok tartományában minden televíziós állomás sokkal jobban zavarja a hullámfokozaton hozzá közelállókat, mint a csak hangosrádió. Hogy tehát a televíziós állomások normális hullámhosszon nyugodtan dolgozhassák, a meglévő európai állomások jórészt el kellene némítani, ami persze merő lehetetlenség.

A televízió ezért új hullámtartomány után kénytelen nézni, melyben csak maga az úr. Ez az úgynevezett ultrarövid hullámok területe, a 10 méteren aluliaké. Az ultrarövid hullámoknak megvan az a kitűnő tulajdonságuk, hogy semmiféle zavarnak nincsenek kitéve; ezzel a nagy előnnyel szemben nem csekély bajuk, hogy igen kicsi a hatótávolságuk. A fénysugarakhoz hasonlítanak ebben, melyeknek ereje a távolság négyzetével csökken. Egy éppen most piacra került, a legutóbbi tapasztalatok alapján elkészült angol televíziós rádióvevőkészülék „kifogástalan televíziós vételt biztosít 65 km-es körsugáron belül.“ Ebből az következik, hogy a 65 km-es sugárhatáron túl csak úgy lehetséges a jó televíziós rádiózás, ha ott már egy másik adóállomás működik; és így tovább minden 130 km-re újabb állomásnak kellene lennie, ha az ország egész területén televíziózni akarunk.

Az állandó televíziós rádióműsoradásnak tehát ma még, mint láttuk, elég jelentékeny akadályai vannak és arra a kérdésre, hogy mikor kezdetünk végre televíziózni, bizony ezek miatt nem lehet felelni. A már említett televíziós állomások közül Berlin és a Deutschlandsender csak filmeket és hangosfilmeket közvetít, Róma élő személyek fejét adja képein, Midland Regional pedig az élő fejeken kívül egyszerű jeleneteket is.

Jó időnek el kell telnie addig, míg a televízió árthat a színháznak. Ezalatt pedig a színház újra erőre kaphat, csak hinni kell benne és szeretni. Aki valóban szereti a színházat, annak nem pótolhatja azt sem a mozi, sem a rádió, de még a legtökéletesebb televízió sem.